

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 21. december 2023
Kontor: Proces- og
Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Anders Svane Restorff
Caspersen
Sagsnr.: 2022-409-0010
Dok.: 2955280

Redegørelse om umyndiges betaling af sagsomkostninger i civile retssager

1. Indledning

1.1. Retsudvalgets beretning

Det fremgår af beretning over forslag til folketingsbeslutning om at forbedre retstilstanden for mindreårige i retssager anlagt af barnets værge (B 96), som er afgivet af Retsudvalget den 23. maj 2023, at et flertal i udvalget (udvalget med undtagelse af SIU) anerkender det problem, der i dag består i, at umyndige – herunder børn – kan blive pålagt at betale sagsomkostninger i retssager anlagt af deres værge. Der kan ifølge beretningen være tale om sager, som den umyndige ikke har tilstrækkelig indsigt i og i øvrigt slet ikke kan overskue de økonomiske konsekvenser af, i tilfælde af at sagen tabes, f.eks. sagsomkostninger til modparten og omkostninger til egen advokat. Det fremgår videre, at flertallet samtidig anerkender den helt grundlæggende regel i retsplejelovens § 312, hvorefter vinderen som udgangspunkt skal tilkendes sagsomkostninger fra taberen til hel eller delvis dækning af de med retssagen forbundne udgifter.

Flertallet opfordrer i beretningen regeringen til inden udgangen af 2023 at fremlægge en redegørelse med forslag til, hvordan det fremover kan undgås, at umyndige, herunder børn og unge, i retssager, som er anlagt af en værge på den umyndiges vegne, ender med at skulle betale sagsomkostningerne. Redegørelsen skal ifølge beretningen herunder forholde sig til den situation, hvor f.eks. et barn pålægges at betale sagsomkostningerne i en sag, som er anlagt af en værge på barnets vegne, og som helt eller delvist tabes eller hæves, og hvor værgen ikke evner eller ønsker at betale sagsomkostningerne for barnet. I redegørelsen ønskes derudover medtaget samspillet mellem

værger, Familieretshuset og de myndigheder, der bevilger fri proces, eksempelvis således at velbegrandede ansøgninger om fri proces fra en værge i højere grad end i dag kan udløse bevilling til fri proces og dermed fritage den umyndige fra eventuelle procesomkostninger. Herudover skal redegørelsen adressere, om familier i tilstrækkelig grad informeres om mulighederne for fri proces, særlig i tilfælde, hvor de økonomiske betingelser ikke på forhånd er opfyldt, så det sikres, at familier ikke ender med at føre civile retssager for egen regning i tilfælde, hvor fri proces havde været en mulighed.

Justitsministeren har i sin besvarelse af 28. juni 2023 af spørgsmål nr. 828 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg tilkendegivet, at ministeren forventer at kunne fremlægge en sådan redegørelse inden udgangen af 2023.

1.2. Centrale begreber

Begrebet ”umyndig” omfatter to persongrupper. Den første gruppe er omfattet af reglerne i værgemålslovens kapitel 1 og består af børn og unge under 18 år. Disse børn og unge er ifølge værgemålslovens § 1 mindreårige og dermed umyndige. Det fremgår af samme bestemmelse, at mindreårige ikke selv kan forpligte sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt, og at værgerne som udgangspunkt handler på den mindreåriges vegne i økonomiske anliggender. Det klare udgangspunkt er, at indehaveren eller indehaverne af forældremyndigheden er værger, jf. lovens § 2. Det fremgår af Danmarks Statistiks statistikbank, at der den 1. juli 2023 var ca. 1,15 mio. børn og unge under 18 år.

Den anden gruppe af umyndige består af voksne, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens §§ 5 og 6. Iværksættelse af værgemål for en voksen person medfører ikke i sig selv, at den voksne person bliver umyndig. Det er alene, hvis personen i tilknytning til værgemålet fratages sin retlige handleevne, at vedkommende bliver umyndig. Umyndige voksne kan ikke selv forpligte sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt. I 2019 blev værgemålsloven ændret, således at værgemål med fratagelse af den retlige handleevne kan begrænses, så fratagelsen alene er delvis. Personer, der kun delvist er frataget den retlige handleevne, er fortsat myndige. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har oplyst, at der den 22. maj 2023 i CPR var registreret 2.017 personer med fuld fratagelse af den retlige handleevne.

Der er ingen faste udgangspunkter for, hvem der udpeges som værge for en voksen. Når der udpeges en værge for en voksen, er udgangspunktet, at der beskikkes en værge blandt de pårørende, medmindre ingen ønsker at være værge, eller omstændighederne i øvrigt taler imod dette. Er dette tilfældet, beskikkes en såkaldt fast værge, der er værge for flere, og som ikke har en personlig relation til den person, der er under værgemål.

1.3. Redegørelsens indhold

Redegørelsen angår umyndige, der er parter i almindelige civile retssager, herunder småsager. Redegørelsen vedrører ikke umyndiges stilling i offentlige straffesager. Det bemærkes, at en umyndig tiltalt, som findes skyldig i en offentlig straffesag, kan pålægges at betale sagsomkostninger til staten, men at andre parter – f.eks. en forurettet, der har fremsat krav om erstatning mod tiltalte – ikke pålægges at betale sagsomkostninger under straffesagen, uanset om den pågældende er umyndig eller ej. Umyndige kan som parter i civile retssager være både sagsøger og sagsøgt. Modparten (eller modparterne) i sagen kan være såvel en offentlig myndighed som andre private borgere eller virksomheder.

Redegørelsen omfatter de sager, hvor de almindelige regler om sagsomkostninger finder anvendelse, jf. nedenfor i afsnit 3. Redegørelsen angår ikke de civile retssager, hvor der gælder særlige regler om advokatbeskikkelse på statens regning, og hvor det klare udgangspunkt er, at en part uanset sagens udfald ikke skal betale sagsomkostninger til modparten. De særlige regler gælder bl.a. i familieretlige sager og sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse, herunder sager om prøvelse af en afgørelse om tvangsanbringelse af et barn, hvor modparten er en offentlig myndighed, og hvor der er en særlig let adgang til at få efterprøvet myndighedens afgørelse.

I afsnit 2 redegøres for reglerne om anlæg af civile retssager på vegne af umyndige, herunder hvilke dispositioner der kræver Familieretshusets godkendelse. I afsnit 3 beskrives reglerne om fordeling af sagsomkostninger i civile retssager. I afsnit 4 beskrives muligheden for at få fri proces til at føre civile retssager, og hvordan der informeres om denne mulighed. Afsnit 5 indeholder en beskrivelse af inddrivelse hos mindreårige af krav på sagsomkostninger. Afsnit 6 og 7 indeholder Justitsministeriets overvejelser og forslag til forbedring af retstilstanden for umyndige, der er parter i civile retssager.

2. Anlæg af civil retssag på vegne af umyndige

Det følger af retsplejelovens § 257, stk. 1, at en umyndig ikke kan optræde på egen hånd i retssager. Det er værger, der optræder på den umyndiges vegne.

Det fremgår af værgemålslovens § 24, at værger inden for hvervets omfang skal varetage interesserne for den, der er under værgemål. Værger kan som udgangspunkt anlægge retssag og træffe beslutninger under sagen uden at indhente samtykke til sagsanlægget eller beslutningen hos den umyndige eller offentlige myndigheder, jf. dog nedenfor om sager, der kræver den umyndiges godkendelse, og om dispositioner, der kræver Familieretshusets godkendelse.

2.1. Samtykke fra den umyndige

Visse typer af sager kan efter retsplejelovens § 257, stk. 2, ikke anlægges uden samtykke fra den, der er umyndig. Værger kan således ikke uden samtykke anlægge retssag, der angår formuerettigheder, hvorover den pågældende har rådigheden, eller som vedrører en aftale, som den pågældende gyldigt har indgået på egen hånd. Værger kan heller ikke uden samtykke fra den, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6, anlægge retssag, der vedrører en legemskrænkelse eller en freds- og æreskrænkelse, der er tilføjet den pågældende, medmindre den, der er under værgemål, som følge af manglende forståelse for sagens betydning ikke kan tage stilling hertil.

Anlægger værger en retssag på den umyndiges vegne, er det den umyndige selv, der er part i sagen. Under sagen udøver værger på egen hånd partsbeføjelserne, mens proceshandling, der måtte blive foretaget af den umyndige selv, er uden betydning. Det er f.eks. værger, der træffer beslutning om, hvilken påstand der skal nedlægges i sagen, hvilken bevisførelse der skal begæres ført, og om sagen eller spørgsmål i sagen skal ankes eller kæres.

2.2. Familieretshusets godkendelse

De fleste sager om værgemål behandles i Familieretshuset. Det drejer sig bl.a. om de fleste sager om iværksættelse af værgemål for voksne samt godkendelse af og tilsyn med værgernes dispositioner.

Værgens anlæg af retssag på vegne af en umyndig kræver ikke i sig selv Familieretshusets godkendelse. Visse af de dispositioner, der er knyttet til et sagsanlæg, kan dog forudsætte Familieretshusets godkendelse.

Hvis anlæg af retssag nødvendiggør forbrug af formue tilhørende personen under værgemål, eksempelvis til dækning af advokatudgifter mv., vil dette skulle godkendes af Familieretshuset, jf. værgemålslovens § 39.

Medfører sagsanlægget gældsstiftelse eller en usædvanlig økonomisk disposition, herunder usædvanligt indtægtsforbrug, vil også dette skulle godkendes af Familieretshuset, jf. bekendtgørelse nr. 1444 af 13. december 2013 om værgemål (værgemålsbekendtgørelsen) §§ 7 og 10, stk. 1.

Det fremgår af Civilstyrelsens værgevejledning, at det ikke er muligt udtømmende at opregne, hvad der er så usædvanligt, at det kræver Familieretshusets godkendelse. Værgen kan f.eks. ifølge vejledningen ikke indgå forlig med et forsikringssselskab på den pågældendes vegne uden Familieretshusets godkendelse. Videre fremgår det, at køb og salg af løsøre kan være en så usædvanlig disposition, at det undtagelsesvis kræver Familieretshusets godkendelse.¹ I hvilke tilfælde anlæg af retssag anses for en usædvanlig disposition, ses hverken at være nærmere beskrevet i litteraturen eller i trykt retspraksis at have været genstand for prøvelse.²

Det fremgår af justitsministerens besvarelse af 29. juni 2022 af spørgsmål nr. 465 (Alm. del) fra Folketingets Social- og Ældreudvalg, at Familieretshuset har oplyst bl.a. følgende:

”Inden Familieretshusets stillingtagen til værgens ansøgning om godkendelse, vil Familieretshuset anmode værgen om at undersøge, om det er muligt at få fri proces, eller om man via forsikring har retshjælpsdækning.”

Familieretshuset har derudover til brug for denne redegørelse oplyst, at såfremt en umyndig bliver sagsøgt, vil Familieretshuset normalt ikke få kendskab til sagen, medmindre der skal indgås et udenretligt forlig, eller der skal bruges af den umyndiges formue til at betale erstatning eller sagsomkostninger mv.

¹ Civilstyrelsen: *Værgvejledning – en orientering for værger*, februar 2012, side 12.

² Se f.eks. Danielsen, Svend; Thoustrup Sørensen, Rie: *Værgemålsloven med kommentarer*, 2. udgave (2017), side 486-492.

2.3. Antallet af civile sager, hvor umyndige er parter

Justitsministeriet er ikke i besiddelse af oplysninger om, hvor ofte det forekommer, at umyndige er parter i civile retssager. Hvad angår antallet af civile sager, hvor *mindreårige* er parter, har Domstolsstyrelsen på baggrund af bidrag fra Retten i Glostrup, Københavns Byret, Retten i Aalborg og Retten i Aarhus oplyst følgende:

”Overordnet set bemærker retterne, at det er sjældent forekommende, at mindreårige er involverede i civile sager som parter. Retten i Odense har oplyst, at det måske drejer sig om 1-2 sager om året – oftest sager om erstatning, hvor barnet (ved værge) er sagsøger. Hvis barnet taber en sådan sag, kan der blive et spørgsmål om sagsomkostninger.

Børn er dog meget ofte parter i familieretssager, tvangsfjernelsessager, adoptionssager mv. I sådanne sager vil det i praksis være statskassen, der afholder sagsomkostningerne.”

Familieretshuset har om antallet af sager, der omhandler spørgsmål om anlæg af retssag på vegne af eller mod en mindreårig, oplyst følgende:

”Familieretshuset registrerer ikke ansøgninger og afgørelser på en sådan måde, at det er muligt i vores sagsbehandlingssystem at trække en præcis opgørelse over antallet af sager omhandlende spørgsmål om anlæggelse af retssag på vegne af eller mod en mindreårig. En præcis opgørelse vil forudsætte en manuel gennemgang af mange tusinde sager. Skønsmæssigt er det Familieretshusets vurdering, at der er tale om ganske få tilfælde om året, formentlig 2-3 stk. Det er typisk sager, hvor det kan komme på tale at anlægge sag på vegne af en mindreårig livsarving for at få en begunstigelse af en anden – typisk forældremyndighedsindehaveren for den mindreårige – tilsidesat, jf. forsikringsaftalelovens § 104.

Familieretshuset har heller ikke her mulighed for i sagsbehandlingssystemet at trække en præcis opgørelse over antallet af sager med spørgsmål om betaling eller modtagelse af sagsomkostninger eller andre beløb som følge af en retssag anlagt på vegne af eller mod et barn. Der er skønsmæssigt tale om forsvindende få sager, formentlig mindre end én sag om året.

Familieretshuset kan oplyse, at såfremt den mindreårige bliver sagsøgt, vil Familieretshuset normalt ikke blive involveret, medmindre der skal indgås et udenretligt forlig eller der skal bruges af den mindreåriges formue (omfattet af værgemålet) til at betale erstatning, sagsomkostninger mv.”

Efter Justitsministeriets opfattelse må det på den baggrund antages at være meget sjældent forekommende, at mindreårige er parter i retssager, hvor der er risiko for, at den mindreårige kan ende med at betale sagsomkostninger.

3. Retsplejelovens regler om sagsomkostninger i civile sager

Civile retssager påfører typisk parterne en række udgifter. I de fleste sager skal der betales retsafgift til staten. I mange sager antager parterne hver en advokat, som modtager betaling for sin bistand. Mange former for bevisførelse medfører udgifter, eksempelvis syn og skøn. Endvidere kan en part have udgifter til transport i forbindelse med møder i retten eller skønsforretninger mv., og i samme forbindelse kan der være tabt arbejdsfortjeneste (eller udgifter til afløser). Endelig kan der være forskellige – normalt mindre – udgifter forbundet med retssagen, eksempelvis til kopiering, porto og telefon.

Reglerne om fordeling og betaling af sagsomkostninger er fastsat i retsplejelovens kapitel 30. Det følger heraf bl.a., at den tabende part skal erstatte modparten de udgifter, retssagen har påført modparten, medmindre parterne har aftalt andet. Når en part får medhold i en retssag, pålægges modparten således som udgangspunkt at betale et beløb til dækning af den vindende parts sagsomkostninger. Hvis en sag afvises, betragtes den som tabt af sagsøgeren.

Hvis en sag hæves af en af parterne, kan retten pålægge en af parterne at betale fulde eller delvise sagsomkostninger til modparten eller bestemme, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til modparten. Det følger af forarbejderne til bestemmelsen, at bestemmelsen skal forstås på den måde, at rettens valg mellem disse muligheder skal ske efter principperne for fordeling af sagsomkostninger, herunder hovedreglen om, at den tabende part skal erstatte modpartens udgifter. Det fremgår videre, at hvis sagen hæves, fordi sagsøgte har opfyldt kravet, eller situationen i øvrigt kan sidestilles med, at sagsøgeren har fået fuldt medhold, skal sagsøgte som udgangspunkt betale fulde sagsomkostninger til sagsøgeren. Det fremgår samtidig, at hvis sagen hæves, fordi sagsøgeren har opgivet kravet, eller situationen i øvrigt kan sidestilles med, at sagsøgte har fået fuldt medhold, skal sagsøgeren som udgangspunkt betale fulde sagsomkostninger til sagsøgte.³

³ Folketingstidende 2004-2005 (2. samling), tillæg A, side 5553.

Med hensyn til opgørelsen af sagsomkostningerne bemærkes det, at udgifter til advokatbistand mv. erstattes med et passende beløb, og øvrige udgifter erstattes fuldt ud. Det beløb, der tilkendes som erstatning for udgifter til advokatbistand, fastsættes som udgangspunkt ud fra landsretternes vejledende takster herom,⁴ hvilket ikke nødvendigvis svarer til det salær, parten har aftalt med sin advokat.

Hensynet bag reglerne om sagsomkostninger er bl.a. at sikre, at borgere og virksomheder har adgang til domstolene. Den vindende part, der med rette har anlagt en sag, kan således få sagsomkostningerne dækket af modparten. Samtidig medvirker risikoen for at skulle betale sagens omkostninger til, at der ikke indbringes uberettigede sager for domstolene. Retsplejelovens regler om sagsomkostninger har med andre ord til formål at sikre en rimelig fordeling af de omkostninger, der i alle tilfælde er forbundet med civile retssager.

Retsplejelovens kapitel 30 indeholder også en række regler, der modificerer udgangspunktet om, at den tabende part skal betale sagens omkostninger.

Det fremgår således f.eks. af retsplejelovens § 312, stk. 5, at retten kan bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvis skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis særlige grunde taler for det. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår, at relevante faktorer, som kan indgå i en samlet vurdering af, om den tabende part helt eller delvis bør fritages for at betale sagsomkostninger til den vindende part, kan være, om sagen har principiel karakter eller videregående betydning. Videre fremgår det, at navnlig hvor dette er tilfældet, kan der også tages hensyn til, om en af parterne er en offentlig myndighed, en stor erhvervsvirksomhed eller (repræsenteret af) en interesseorganisation eller lignende.⁵

Det fremgår af retsplejelovens § 319, at advokater og andre rettergangsfuldmægtige ifølge modpartens påstand under sagen kan pålægges at bære de omkostninger, som de ved pligtstridig opførsel har forårsaget. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at advokater og andre rettergangsfuldmægtige kan pålægges at betale sagsomkostninger til modparten efter denne regel, uanset om den part, de repræsenterer, også

⁴ Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret: *Notat om sagsomkostninger i civile sager*, 10. december 2019.

⁵ Folketingstidende 2004-2005 (2. samling), tillæg A, side 5552.

pålægges at betale sagsomkostninger. Det fremgår videre, at i givet fald hæfter de pågældende solidarisk, og der kan i afgørelsen tages stilling til den indbyrdes hæftelse (regres).⁶

Det er antaget i den juridiske litteratur på området, at værger formentlig efter en analogi af retsplejelovens § 319 kan dømmes til at erstatte de særlige omkostninger, som vedkommende ved pligtstridig opførsel måtte have forårsaget.⁷ Det vil sige, at retten efter påstand herom fra modparten formentlig kan pålægge en værge at betale omkostninger, der er forårsaget af pligtstridig opførsel fra værgens side.

Retten træffer bestemmelse om sagsomkostninger, uanset om parterne har nedlagt påstand herom. Byrettens beslutning om sagsomkostninger kan kæres til landsretten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Kærefristen, der regnes fra den dag, beslutningen er truffet, er 2 uger. Er sagsomkostningerne fastsat til højst 20.000 kr., kan kære kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Der er ingen særlige regler om sagsomkostninger i forhold til umyndige parter. Retten vil således træffe beslutning om sagsomkostninger ud fra de ovenfor beskrevne regler, uanset om en eller flere parter i sagen er umyndige.

Dømmes en umyndig til at betale sagsomkostninger i en sag, som er anlagt af værger på den umyndiges vegne, og hvor værger f.eks. allerede fra sagsanlægget har været bekendt med, at sagen er udsigtsløs, vil den umyndige efter omstændighederne kunne rette et erstatningskrav mod værger, jf. værgemålslovens § 31. Det fremgår således af denne bestemmelse, at hvis værger tilsidesætter sine forpligtelser, er værger erstatningsansvarlig over for den, der er under værgemål, for skade, der forvoldes ved forsætligt eller uagtsomt forhold.

4. Fri proces til umyndige

4.1. Retsplejelovens regler om fri proces

Reglerne om fri proces findes i retsplejelovens kapitel 31. Fri proces indebærer, at staten betaler for omkostningerne i forbindelse med en retssag.

⁶ Folketingstidende 2004-2005 (2. samling), tillæg A, side 5555.

⁷ Gomard, Bernhard; Kistrup, Michael: *Civilprocessen*, 8. udgave (2020), side 352, og Møller, Jens; Talevski, Oliver; Thønnings, Peter; Rammeskov Bang-Pedersen, Ulrik (red.): *Kommenteret Retsplejelov, Bruxelles 1-forordning*, 10. udgave (2018), side 729.

En værge kan søge om fri proces på vegne af en umyndig, der er part i en retssag.

Det fremgår af retsplejelovens § 325, stk. 1, at der efter ansøgning kan meddeles fri proces efter reglerne i retsplejelovens §§ 327 og 328 til personer, der opfylder de økonomiske betingelser for fri proces, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen. Efter § 1, stk. 3, 1. pkt., i bekendtgørelse nr. 1521 af 8. december 2023 om fri proces kan fri proces meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag er 371.000 kr. eller mindre, når ansøgeren ikke lever i et samlivsforhold. Det fremgår af bekendtgørelsens § 3, at der tillige kan tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold, hvis ansøgeren er under 18 år.

I retsplejelovens § 327 er opregnet en række sagstyper, hvor der som udgangspunkt kan gives fri proces i 1. instans, hvis ansøgeren opfylder betingelserne i § 325. Det drejer sig bl.a. om sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse mv., sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven, og sager om opfyldelse af afgørelser fra bestemte klagenævn. Fri proces efter § 327 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for.

Af retsplejelovens § 328, stk. 1, fremgår, at der – uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327 – kan meddeles fri proces, hvis ansøgeren opfylder betingelserne i § 325 og skønnes at have rimelig grund til at føre proces. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår bl.a. sagens betydning for ansøgeren, udsigten til at ansøgeren vil få medhold i sagen, sagsgenstandens størrelse, størrelsen af de forventede omkostninger og muligheden for at få sagen afgjort ved et administrativt nævn eller et godkendt privat klage- eller ankenævn, jf. retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 1-5. Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejeren, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

Det fremgår af retsplejelovens § 329, at fri proces efter ansøgning kan meddeles, når særlige grunde taler for det, selv om betingelserne i retsplejelovens §§ 325 og 328 ikke er opfyldt. Det gælder navnlig i sager,

som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Det tillægges i denne forbindelse også betydning, om der er udsigt til at få medhold i sagen.

Ansøgningssager om fri proces efter retsplejelovens §§ 328 og 329 behandles af Civilstyrelsen. Afslag på fri proces efter disse bestemmelser kan påklages til Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 328, stk. 6, 2. pkt., og § 329, 3. pkt.

Bevilges der fri proces til at føre en sag, medfører det efter retsplejelovens § 331 bl.a. fritagelse for at betale retsafgift, beskikkelse af en advokat mod vederlag fra statskassen, godtgørelse for udgifter, der med føje er afholdt i forbindelse med sagen, og fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger.

Bortset fra muligheden for efter § 3 i bekendtgørelse om fri proces at tage hensyn til forældrenes økonomiske forhold ved behandling af en mindreårige ansøgning om fri proces, er betingelserne for at meddele fri proces de samme for mindreårige og andre umyndige som for myndige.

4.2. Information om fri proces

Borgere kan finde oplysninger om muligheden for at søge fri proces forskellige steder. Oplysninger om ansøgningsmuligheder og betingelserne for at få fri proces fremgår således bl.a. af domstolenes, Civilstyrelsens og Advokatsamfundets hjemmesider samt af borger.dk.

Som nævnt under afsnit 2.1 anmoder Familieretshuset værgerne om at undersøge, om det er muligt at få fri proces, eller om der via en forsikring er retshjælpsdækning, inden Familieretshusets tager stilling til en ansøgning, der angår forbrug af midler i forbindelse med en retssag.

Til at føre en civil retssag vil parterne i de fleste tilfælde antage en advokat. Advokater er forpligtede til på eget initiativ at vejlede klienten om mulighederne for fri proces og retshjælpsdækning.⁸

⁸ De advokatetiske reglers artikel 22.

4.3. Omfanget og karakteren af de ansøgninger om fri proces, der behandles af Civilstyrelsen, hvor en part er mindreårig

Civilstyrelsen har oplyst, at det ikke er muligt at opgøre, i hvor mange af de sager, der behandles af styrelsen, mindst én af parterne i sagen er under 18 år. Det er imidlertid styrelsens vurdering, at der årligt behandles under 10 ansøgningssager om fri proces i civile sager, hvor mindst en af parterne i sagen er under 18 år.

Civilstyrelsen har endvidere oplyst, at de væsentligste sagskategorier, hvor personer under 18 år er *sagsøger*, er følgende:

- Personskadesager, typisk sager hvor den mindreårige anlægger retssag mod et forsikringsselskab med påstand om, at forsikringsselskabet skal anerkende en skade eller udbetale et beløb.
- Arvesager, typisk sager om fordeling af midler efter en forælders død, og hvor den mindreåriges interesser varetages af en skifteværge.
- Dødsformodningssager, dvs. sager, hvor en bortbleven person, typisk en forælder til den mindreårige, søges anset for afgået ved døden.
- Godtgørelses- eller erstatningssager mod kommuner eller andre myndigheder på grund af sagsbehandlingsfejl.

Civilstyrelsen har samtidig oplyst, at de sagskategorier, hvor personer under 18 år oftest optræder som *sagsøgt*, er følgende:

- Sager, hvor staten efter reglerne i offererstatningsloven sagsøger en mindreårig med påstand om betaling af et beløb, som staten har udbetalt til den forurettede for en strafbar handling, som den mindreårige har begået.
- Arvesager, hvor en mindreårig arving sagsøges vedrørende fordeling af en arv.

5. Betaling og inddrivelse af krav på sagsomkostninger

Anlægger en værge retssag på vegne af en umyndig, er det som beskrevet i afsnit 2 og 3 den umyndige selv, der er part i sagen, og det er derfor også som udgangspunkt den umyndige, der dømmes til at betale sagsomkostningerne til modparten, hvis sagen tabes.

Hvorvidt tilkendte sagsomkostninger rent faktisk søges indkrævet hos den umyndige, afhænger af forskellige forhold, herunder om den umyndige er mindreårig eller voksen, og om modparten er en offentlig myndighed, hvilket er nærmere beskrevet i det følgende.

5.1. Værgens betaling af krav på sagsomkostninger på den mindreåriges vegne

Hvad angår mindreårige, skal betalingen af sagsomkostninger ses i sammenhæng med, at barnets værge eller værger helt overvejende samtidig vil være indehaveren eller indehaverne af forældremyndigheden over den mindreårige.

Hvis indehaveren eller indehaverne af forældremyndigheden selv betaler sagsomkostningerne på den mindreåriges vegne, vil der ikke kunne rettes krav mod eller ske inddrivelse af kravet hos den mindreårige.

Skatteministeriet har på baggrund af bidrag fra Skattestyrelsen oplyst følgende om værgers betaling af krav mod et barn:

”Der er ikke specifikke regler eller praksis om forældres mv. betaling af børns retssagsomkostninger. Forældres betaling af barnets gæld er skattemæssigt en indkomst for barnet. Mindreårige er principielt selvstændigt skattepligtige af deres indkomst, men hertil gælder dog en række ganske væsentlige undtagelser. Det drejer sig navnlig om tilfælde, hvor barnets indkomst kommer fra forældrene i form af gaver eller ydet underhold.

Gaver, der er givet inden for en familiekreds omfattet af afsnit II i boafgiftsloven, skal ikke henregnes til den skattepligtige indkomst. Der skal i stedet betales gaveafgift, i det omfang barnet i samme år har modtaget gaver udover grundbeløbet for afgiftspligtige gaver (”gavegrænsen”) på 71.500 kr. (2023) pr. forælder. Hvis årets gaver er under gavegrænsen, er de afgiftsfrie, jf. boafgiftslovens § 22.

Endvidere gælder, at forældres underhold af deres barn er skattefrit for barnet efter kildeskattelovens § 5, stk. 4. Skattefrit underhold efter kildeskattelovens § 5, stk. 4, omfatter i udgangspunktet kost, logi og almindelige leveomkostninger, jf. Den juridiske vejledning, afsnit C.A.9.4. Dog findes der ikke mere præcise retningslinjer for, hvad der kan anses for skattefrit underhold, ligesom der ikke er taget stilling til spørgsmålet i praksis, og det er derfor ikke på forhånd muligt at konkludere håndfast, hvordan en sådan betaling af børns sagsomkostninger

vil skulle behandles skattemæssigt. Vurderingen heraf vil bero på en samlet afvejning af, under hvilke forhold den nævnte betaling af barnets gæld sker, herunder overordnet om betalingen i den pågældende situation kan anses for omfattet af det skattefrie underhold, eller om der er tale om en afgiftspligtig gave.”

5.2. Det offentliges inddrivelse hos umyndige af krav på sagsomkostninger

Hvis den sag, som den umyndige er part i, er anlagt mod eller af en offentlig myndighed, vil det som udgangspunkt være den pågældende offentlige myndighed, der ud fra de relevante regler og grundsætninger vil tage stilling til, om og hvordan kravet søges inddrevet.

Hvad angår kommunernes inddrivelse af tilgodehavender fremgår følgende af indenrigs- og sundhedsministerens besvarelse af 10. marts 2023 af spørgsmål nr. 121 (Alm. del) fra Folketingets Socialudvalg:

”Efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse antages at gælde en helt generel pligt for kommuner til i alle deres forhold at handle økonomisk forsvarligt. Dette indebærer, at en kommune skal søge at inddrive sine tilgodehavender så effektivt som muligt.

Kommunalbestyrelsen skal derfor i hvert enkelt tilfælde foretage et samlet skøn over mulighederne for at få inddrevet en fordring uden urimelige store omkostninger i forhold til fordringens størrelse.

En beslutning om at eftergive og afskrive en fordring må alene være begrundet i hensynet til kommunes økonomi og ikke i et hensyn til skyldneren, medmindre der er hjemmel til, at kommunen kan begunstige skyldneren.

Hvorvidt der foreligger sådanne omstændigheder, at der efter lovgivningen er grundlag for, at en kommune lovligt kan eftergive en fordring, beror på en konkret vurdering.

Såfremt denne vurdering fører frem til, at der må antages ikke at være grundlag for at eftergive en fordring, er kommunen således forpligtet til at søge sin fordring indfriet.”

Den myndighed, der har et krav på sagsomkostninger, kan overdrage kravet til inddrivelse hos Gældsstyrelsen. Skatteministeriet har på baggrund af bidrag fra Gældsstyrelsen oplyst følgende om inddrivelse af sagsomkostninger og inddrivelse af krav mod mindreårige:

”Gældsstyrelsen inddrivelse af sagsomkostninger

Inddrivelse af fordringer, der opkræves og inddrives af det offentlige, sker efter reglerne i lovbekendtgørelse nr. 6 af 7. januar 2022 om inddrivelse af gæld til det offentlige (gældsinddrivelsesloven).

Det er restanceinddrivelsesmyndigheden (Gældsstyrelsen), der forestår inddrivelse af fordringer, jf. gældsinddrivelseslovens § 1, stk. 1 og 2, jf. § 2, stk. 1, og gældsinddrivelsesbekendtgørelsens (nr. 188 af 9. marts 2020) § 2, stk. 1.

Sagsomkostninger pålagt i retssager kan inddrives efter reglerne i gældsinddrivelsesloven, når sagsomkostningerne tilkommer og opkræves af ”det offentlige”, jf. gældsinddrivelseslovens § 1, stk. 1. F.eks. vil sagsomkostninger, der tilkommer det offentlige som følge af, at kommunen vinder en retssag, kunne overdrages til inddrivelse i Gældsstyrelsen.

Det er den offentlige fordringshaver for kravet på sagsomkostninger, f.eks. kommunen eller politiet, der overdrager sagsomkostningerne til inddrivelse. Kravet på sagsomkostninger kan overdrages til inddrivelse, når sidste rettidige betalingsdato er overskredet, og sædvanlig rykkerprocedure forgæves er gennemført, jf. gældsinddrivelseslovens § 2, stk. 2 og 3.

Gældsstyrelsen kan derfor inddrive det offentliges krav på sagsomkostninger, når kravet på sagsomkostninger er overdraget til inddrivelse.

Inddrivelse af krav mod mindreårige

Der er ikke fastsat særlige regler i gældsinddrivelsesloven om inddrivelse af gæld til det offentlige hos mindreårige. Gældsstyrelsen lægger fordringshavers vurdering af, om barnet kan påtage sig en gældsforpligtelse, til grund og inddriver således gæld til det offentlige hos den mindreårige, når fordringshaver har overdraget kravet til inddrivelse med oplysning om den mindreårige som skyldner.

Gældsstyrelsen kan inddrive det offentliges krav hos mindreårige efter reglerne i gældsinddrivelsesloven.

Efter gældsinddrivelsesloven kan Gældsstyrelsen inddrive gæld ved frivillige betalinger fra skyldner, påkrav og modregning i udbetalinger fra det offentlige, jf. § 3, stk. 1, og afdragsordninger, jf. § 3, stk. 3. Efter gældsinddrivelsesloven kan Gældsstyrelsen tvangsinddrive gæld ved lønindeholdelse (indeholdelse i skyldners A-indkomst via skattekortet), jf. § 10, og udlæg, jf. § 11.

I praksis anvender Gældsstyrelsen ikke lønindeholdelse til at inddrive hos børn under 15 år, jf. afsnit G.A.3.1.2.7 i Den juridiske vejledning, 2023-1.

Hvilke inddrivelsesmidler, Gældsstyrelsen konkret vurderer, er egnet til at inddrive gæld hos den mindreårige, vil afhænge af den mindreåriges økonomiske forhold.”

Gældsstyrelsens mulighed for at eftergive gæld er nærmere beskrevet i justitsministerens besvarelse af 28. juni 2023 af spørgsmål nr. 827 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg, hvori Gældsstyrelsen har oplyst følgende:

”Gældsstyrelsen kan helt eller delvist eftergive gæld til det offentlige efter reglerne i gældsinddrivelsesloven, hvis skyldner anmoder herom. Eftergivelse forudsætter som udgangspunkt, at skyldner godtgør ikke at ville kunne indfri gælden inden for de nærmeste år, og det må antages, at eftergivelsen vil føre til en varig forbedring af skyldners økonomiske forhold.

Herudover kan eftergivelse også gives, hvis sociale eller andre forhold i særlig grad taler herfor. Gældens beskaffenhed og omstændighederne ved gældens tilblivelse er forhold, der kan tale for eftergivelse, hvis der er tale om en situation, der i højere grad end for andre, lignende tilfælde afviger fra det sædvanlige. Det vil bero på en samlet vurdering af alle relevante forhold, om gælden kan eftergives.”

5.3. Omfanget af krav på sagsomkostninger, der inddrives hos mindreårige
Skatteministeriet har på baggrund af bidrag fra Gældsstyrelsen oplyst følgende om det aktuelle omfang af krav på sagsomkostninger, der søges inddrevet hos mindreårige:

”Gældsstyrelsen har alene tal for gæld vedrørende krav på sagsomkostninger, der er under inddrivelse hos Gældsstyrelsen. Der kan således være krav på sagsomkostninger, der ikke er medtaget i tabellen nedenfor, fordi kravene ikke er til inddrivelse, fx fordi kravene endnu ikke er oversendt til inddrivelse, eller fordi kravene er indfriet.

Tabel 1

Sagsomkostninger til inddrivelse fra civilretlige retssager mv. hos skyldnere under 18 år

Fordringstype	Skyldners alder	Antal skyldnere	Antal fordringer	Gældens størrelse (tusind kr.)
Civilretlige sager	Under 18 år	2	2	110

Af tabellen fremgår, at Gældsstyrelsen i perioden fra den 31. maj 2020 til den 31. maj 2023 har modtaget sagsomkostninger fra civilretlige retssager mv. til inddrivelse hos 2 skyldnere, der var under 18 år på det af fordringshaver oplyste stiftelsestidspunkt for gælden. Gældens størrelse er opgjort pr. 30. juni 2023. Inden for ovennævnte periode har 2 skyldnere gæld til inddrivelse vedr. krav på sagsomkostninger vedrørende civilretlige sager. De 2 skyldnere var under 18 år, da kravene blev stiftet. Ovennævnte tal omfatter gæld vedr. krav på sagsomkostninger, der er overdraget til inddrivelse hos Gældsstyrelsen, hvor fordringshaver har anvendt en fordringstype, hvor ordet sagsomkostninger indgår. Gældsstyrelsen har ikke nærmere oplysninger om grundlaget for de enkelte krav, ligesom krav på sagsomkostninger vedr. retssager kan være overdraget til inddrivelse ved fordringshavers anvendelse af en anden fordringstype. Sidstnævnte vil særligt kunne være tilfældet for krav, der er overdraget til inddrivelse i inddrivelsessystemet DMI. Kommuners og regioners krav på sagsomkostninger, der er overdraget til inddrivelse i inddrivelsessystemet DMI, er ikke overdraget som særskilte krav, men som en del af andre typer krav. Det er derfor ikke muligt at udsøge krav på civilretlige sagsomkostninger, der er under inddrivelse i inddrivelsessystemet DMI.”

6. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har overvejet, i hvilket omfang de regler, der er beskrevet i afsnit 2-5 ovenfor, kan føre til, at umyndige skal betale sagsomkostninger i retssager, som er anlagt af værger på dennes vegne.

Umyndige kan som tidligere nævnt ikke optræde på egen hånd i retssager. For at en umyndig kan føre en retssag, skal sagen således anlægges af værger på den umyndiges vegne. Det er som udgangspunkt også værger, som – ud fra reglen om, at værger skal varetage interesserne for den, der er under værgemål – træffer beslutning om bl.a., hvilke påstande der skal nedlægges i sagen, og hvordan sagen i øvrigt skal føres.

Værger kan som tidligere nævnt som udgangspunkt anlægge sag på vegne af en umyndig uden at skulle indhente Familieretshusets tilladelse. Dog skal værger have Familieretshusets tilladelse til forbrug af formue, der er omfattet af et værgemål, samt hvis sagsanlægget medfører gældsstiftelse eller i øvrigt må anses at udgøre en usædvanlig økonomisk disposition.

Når værgeren har anlagt sag på vegne af en umyndig, er det den umyndige – ikke værgeren – der er part i sagen. Hvis den umyndige får medhold i sagen, vil det være den umyndige, der f.eks. får tilkendt et beløb hos modparten eller anerkendt en bestemt ret. Hvis den umyndige får medhold, vil det ligeledes være den umyndige, der får tilkendt erstatning for de omkostninger, der har været forbundet med at føre sagen. Omvendt vil det af samme grund være den umyndige, der dømmes til at betale eventuelle sagsomkostninger til modparten, hvis sagen tabes, afvises eller hæves i forbindelse med en opgivelse af kravet.

Retsplejelovens regler om sagsomkostninger varetager bl.a. et tungtvejende hensyn til, at der ikke føres sager uden rimelig grund. Reglerne indeholder forskellige undtagelser og modifikationer, som er med til at sikre, at sagsomkostningerne fordeles rimeligt i forhold til sagens udfald og omstændighederne i øvrigt. Det kan nævnes, at der blandt disse regler som tidligere nævnt antages at gælde en regel om, at en værger efter modpartens påstand kan dømmes til at betale sagsomkostninger, som værgeren har forårsaget ved pligtstridig adfærd.

Umyndige kan bevilges fri proces efter samme betingelser som myndige. Fri proces medfører, at staten betaler sagens omkostninger. Reglerne om fri proces har til formål at sikre bl.a., at ansøgere har mulighed for at føre sager ved domstolene, selv om ansøgeren har lav eller slet ingen indkomst, hvis der er rimelig grund til at føre sagen.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at de gældende regler tager tilstrækkeligt hensyn til umyndiges tarv, bl.a. ved at værgeren optræder på den umyndiges vegne i retssager, at visse af værgens dispositioner forudsætter Familieretshusets godkendelse, samt at umyndige kan bevilges fri proces.

Det er dog samtidig Justitsministeriets vurdering, at det med de eksisterende regler ikke fuldt ud kan undgås, at en umyndig skal betale sagsomkostninger i en sag, som er anlagt af en værger på den umyndiges vegne, og som tabes eller hæves i forbindelse med en opgivelse af kravet, hvis værgeren ikke evner eller ønsker at afholde udgiften for den umyndige.

I den nævnte situation vil der om muligt ske inddrivelse af kravet på sagsomkostninger hos den umyndige. Dette udfald må efter Justitsministeriets opfattelse i nogle tilfælde kunne opfattes som rimeligt.

Der kan f.eks. være tilfældet, hvis der er tale om en mindreårig over 15 år, der har fået værgens og Familieretshusets tilladelse til at drive erhvervsmæssig virksomhed efter værgemålslovens § 43, og ønsker at anlægge og føre en retssag, der vedrører virksomhedens forhold. I denne situation forekommer det således efter ministeriets opfattelse rigtigst, at sagsomkostningerne fordeles efter de almindelige regler, sådan at den mindreårige erhvervsdrivende skal betale, hvis sagen tabes.

I andre tilfælde vil det forhold, at den umyndige pålægges at betale sagsomkostninger, efter Justitsministeriets opfattelse kunne anses som mindre rimeligt. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er tale om, at en mindreårig ikke har haft indflydelse på sagsanlægget eller de beslutninger, der er truffet om sagens førelse, eller hvor der er tale om børn under 15 år.

Justitsministeriet har derfor overvejet, hvordan reglerne kan ændres, sådan at sådanne situationer undgås.

Det må på det foreliggende grundlag antages, at det i praksis kun ganske sjældent forekommer, at en umyndig pålægges at betale sagsomkostninger i en sag, som er anlagt af værgen på den umyndiges vegne. Justitsministeriet finder derfor, at en eventuel ændring af reglerne bør afgrænses sådan, at ændringen alene vil få betydning i forhold til umyndiges betaling af sagsomkostninger i civile sager og ikke mere generelt vil berøre de beskrevne ordninger vedrørende sagsanlæg og fri proces mv.

Justitsministeriet har på den baggrund for det første overvejet, om det generelt bør kræve Familieretshusets godkendelse at anlægge retssag på vegne af umyndige. En sådan ændring må imidlertid forventes at indebære mere omfattende konsekvenser, end hvad der er nødvendigt for at undgå situationer som beskrevet ovenfor. Hvis der f.eks. er opnået fri proces til at føre en sag, vil sagen som udgangspunkt kunne føres, uden at den umyndige risikerer at skulle betale sagsomkostninger. Indførelsen af krav om Familieretshusets forudgående godkendelse kan desuden ikke fuldstændig sikre umyndige mod at blive dømt til at betale sagsomkostninger. En udvidelse af Familieretshusets opgaver må derudover forventes at have negative økonomiske konsekvenser for det offentlige og begrænse værgens muligheder for selvstændigt at varetage hensynet til den umyndige.

Justitsministeriet har for det andet overvejet, om der i højere grad end i dag bør kunne bevilges fri proces til at føre retssag på vegne af en umyndig, idet

fri proces som det klare udgangspunkt vil medføre, at en umyndig ikke ender med at skulle betale sagens omkostninger. En sådan ændring må for det første antages at have negative økonomiske konsekvenser for det offentlige, idet det må antages, at der vil skulle gives fri proces i flere sager end i dag. Der er for det andet et væsentligt hensyn at tage til, at en sådan ændring kan risikere at medføre, at der anlægges flere sager uden rimelig grund. Som beskrevet i afsnit 4 kan der bevilges fri proces, hvis de økonomiske betingelser er opfyldt, og der er rimelig grund til at føre proces. Hvis der i højere grad ville skulle meddeles fri proces til sager, hvor umyndige er parter, vil det medføre, at kriterierne for, hvornår der bevilges fri proces, lempes. Af hensyn til bl.a. de konsekvenser, en sådan ændring kan få for modparterne i de pågældende sager, finder ministeriet det ikke hensigtsmæssigt generelt at lempe adgangen til, at umyndige kan bevilges fri proces.

Justitsministeriet har i tilknytning hertil overvejet, om værger i tilstrækkelig grad informeres om mulighederne for at søge om fri proces. Navnlig fordi civile retssager almindeligvis føres for parterne af advokater, finder ministeriet, at værger må antages at blive rådgivet om muligheden for at søge fri proces, i hvert fald når sagens karakter og den umyndiges indkomstforhold opfylder betingelserne herfor.

Justitsministeriet finder det på baggrund af ovenstående overvejelser mest hensigtsmæssigt, at retsplejelovens regler om sagsomkostninger ændres, så retten i forbindelse med afgørelsen om sagsomkostninger kan tage højde for situationer, hvor en mindreårig har haft ringe eller ingen indflydelse på sagsanlægget og sagens førelse, eller hvor barnets eller den unges alder taler imod, at vedkommende skal betale sagsomkostninger i en sag, som er anlagt af værger på den mindreåriges vegne. Det bør således efter ministeriets opfattelse være muligt for retten at bestemme, at værger – og ikke den mindreårige part – skal betale sagens omkostninger.

Særligt hvad angår voksne umyndige finder Justitsministeriet det mest hensigtsmæssigt, at sagens omkostninger bæres af den umyndige selv, hvis sagen tabes eller afsluttes på en måde, der må ligestilles hermed. En regel, hvorefter sagens omkostninger kan kræves betalt af værger, kan efter ministeriets opfattelse risikere at medføre, at værger på grund af en øget procesrisiko undlader at føre sager på vegne af umyndige, som burde have været ført. Hertil kommer, at voksne umyndige generelt må antages at have bedre økonomiske forhold end mindreårige. Endvidere er værger for en

mindreårig i langt de fleste tilfælde samtidig den mindreåriges forælder og har i kraft heraf forsørgelsespligt over for den mindreårige. Noget tilsvarende forekommer ikke med hensyn til voksne umyndige. Der bør på den baggrund efter ministeriets opfattelse ikke ændres i retstilstanden få så vidt angår voksne umyndige.

7. Justitsministeriets forslag til forbedring af retstilstanden for umyndige, der er part i civile retssager

Justitsministeriet finder, at retsplejelovens regler i sjældne tilfælde kan føre til mindre rimelige resultater, hvor en mindreårig pålægges at betale sagsomkostningerne i en sag, som er anlagt af en værge på den mindreåriges vegne, hvor værgen ikke evner eller ønsker at betale sagsomkostningerne for den mindreårige.

Justitsministeriet foreslår derfor, at der indføres en ny regel i retsplejeloven, hvorefter retten kan bestemme, at værgen for en mindreårig part, der har anlagt retssag på den mindreåriges vegne, skal betale de sagsomkostninger, som det ellers ville påhvile den mindreårige part at betale.

En sådan regel vil give retten mulighed for af egen drift at pålægge værgen for en mindreårig at betale sagsomkostninger til modparten i stedet for, at den mindreårige, der er part i sagen, skal betale dem.

Reglen bør efter Justitsministeriets opfattelse finde anvendelse, når sagens omkostninger ikke er dækket af en bevilling af fri proces eller en retshjælpsforsikring. Der vil alene kunne træffes bestemmelse efter den foreslåede regel, hvis en mindreårig part ellers helt eller delvist ville skulle betale sagsomkostninger. Det vil således også være en betingelse for reglens anvendelse, at den mindreårige helt eller delvis taber sagen, eller sagens udfald må anses ligestillet hermed, f.eks. hvis sagen hæves af en mindreårig sagsøger i forbindelse med opgivelsen af det pågældende krav.

Reglen vil alene gælde i sager, der anlægges af værgen på den mindreåriges vegne.⁹

Retten vil ved afgørelsen af, hvorvidt sagsomkostningerne bør betales af værgen, skulle lægge vægt på sagens karakter og den mindreåriges og værgens økonomiske forhold. Det vil efter Justitsministeriets opfattelse som

⁹ Sidestillet hermed vil være tilfælde, hvor sagen er anlagt mod den mindreårige, men hvor værgen på den mindreåriges vegne fremsætter et modkrav til selvstændig dom.

udgangspunkt skulle tale imod at pålægge værgeren at betale sagens omkostninger, hvis en sag angår den mindreåriges selvstændige virksomhed, eller hvis den mindreårige efter sine økonomiske forhold uden at lide afsavn vil kunne betale sagsomkostningerne.

Retten vil derudover kunne lægge vægt på den mindreåriges alder. Det vil tale for at pålægge værgeren at betale sagsomkostningerne, at den mindreårige er under 15 år.

Retten vil efter Justitsministeriets opfattelse af egen drift eller efter opfordring fra en part skulle tage stilling til, om sagsomkostningerne skal bæres af den mindreårige selv eller af dennes værge eller værger. Rettens bestemmelse vil skulle træffes ud fra de oplysninger om sagen og den mindreårige part, der fremgår af sagens dokumenter, eller som i øvrigt er kommet frem for retten.

Bliver den mindreårige myndig, mens retssagen verserer, vil den tidligere værge, som har anlagt sagen på vegne af den mindreårige, i givet fald efter rettens skøn kunne pålægges at betale den del af sagsomkostningerne, som vedrører tiden, før den mindreårige blev myndig.